

MUZEJSKI VJESNIK 8

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
(Bjelovar, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Stručni kolegij Muzeja grada Koprivnice

Odgovorni urednik: Franjo Horvatić

Urednik, lektura i korektura: Zorko Marković

Tehnički urednik: Marijan Špoljar

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

NAKLADNIK

Centar za kulturu Koprivnica, OOUR Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

SOUR »PODRAVKA«, OOUR Koprivnička tiskara, 1985.

SADRŽAJ

MUZEJSKA PREZENTACIJA	1
Franjo Horvatić – Problemi muzejske prezentacije	3
Darko Sačić – O muzejskoj prezentaciji	4
Marina Šimek – Mogućnost prezentacije budućeg stalnog postava arheološkog odjela	5
Marijan Špoljar – Izazovi prezentacije	9
MUZEOLŠKA PITANJA I PROBLEMATIKA	12
Jasna Tomičić – Jubilej Gradskog muzeja Varaždin	13
Goran Jakovljević – O osnivanju Gradskog muzeja u Bjelovaru	16
Vladimir Kalšan – 30 godina Muzeja Međimurja – Čakovec	18
Rastko Pražić – 25 godina rada Muzeja Moslavine u Kutini	20
Marina Šimek – Metode vođenja dijateke arheološkog odjela GMV	23
ARHEOLOGIJA	25
Željko Tomičić – Sumarni osvrt na rezultate arheoloških istraživanja prostora Međimurja u razdoblju od 1972. do 1982. godine (II)	26
Mladen Medar – Arheološko-antropološki nalaz iz okolice Bjelovara	37
Zorko Marković – Nekoliko nalaza iz Vinče u Muzeju grada Koprivnice	38
Božidar Gerić – Probno iskapanje lasinjskog naselja na lokalitetu »Dolina« kod Ždralova	41
Zoran Homen – Prilog proučavanju lasinjskih keramičkih bočica	44
Mladen Medar – Bilješka o nalazu lasinjske kulture u Bjelovaru	47
Zorko Marković – Još o nalazima s Raićevog brega kod Srdinca	49
Josip Vidović – Goričan 1984. (preliminarni izvještaj)	53
Josip Vidović – Sondažno istraživanje skupine tumula kod Donjeg Mihaljevca u Međimurju 1984. godine (preliminarni izvještaj)	55
Željko Tomičić – Skupni nalaz ranosrednjovjekovnog novca 12. i 13. st. iz Čakovca	57
Željko Tomičić – Ranosrednjovjekovno groblje na redove u Juraju u Trnju	59
Željko Tomičić – Gradišće kod Nedelišća – rezultati pokusnih istraživanja	61
Željko Tomičić – Rezultati pokusnih arheoloških istraživanja kraj Dvorišća u Međimurju	63
UMJETNOST	65
Tomislav Đurić – Pavlinski ljetnikovac na Veternici	66
Dragutin Feletar – Inovacije jednog »Prstena«	69
Marijan Špoljar – Tri mlada koprivnička umjetnika	70
ETNOLOGIJA	75
Libuše Kašpar – Etnološka bibliografija novinskih članaka (II)	76

VIJESTI	80
Stjepan Hajduk – Zaštitni radovi na »Fantekovoj hiži«	81
Ljubica Ramušćak – Seminar o folklornom plesu u Međimurju	83
Zorko Marković – Aktivnost Povijesnog društva Koprivnica u 1984. godini	83
Dragutin Feletar – »Podravski zbornik« kao primjer	85
Dragutin Feletar – Monografija koja obavezuje	86
AKCIJE	88

Bilješke:

1. Iskopavanja su organizirana u vremenu od 4. do 27. lipnja 1984. godine. Na osnovi rješenja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture SR Hrvatske broj: 01-UP/I^o-18/1984 rukovodilac istraživanja bio je mr Željko Tomičić a kao gosti u istraživanjima sudjelovali su dr Zdenko Vinski, viši znanstveni suradnik Arheološkog instituta u Zagrebu kao stručni konsultant i Vladimir Sokol, arheolog Muzeja Prigorja iz Sesveta kao stručni suradnik zadužen za fotodokumentaciju istraženih radova. Antropološku obradu terenske građe obavljao je dr Stjepan Juras iz Medicinskog centra u Čakovcu. Geodetska mjerenja i radove na lokalitetu obavljali su Đurđa Fridman i Vladimir Bračić, dipl. inženjeri geodezije iz Čakovca uz pet učenika. Za teže fizičke radove angažirano je 6 radnika, a u toku skidanja površinskog sloja i mehanizacija Građevnog kombinata »Međimurje« iz Čakovca. Snimanje portabl TV video kamerom osigurao OSUP iz Čakovca.

Željko Tomičić, Muzej Međimurja Čakovec

GRADIŠĆE KOD NEDELIŠĆA – REZULTATI POKUSNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA

Sredinom mjeseca srpnja 1984. godine organizirano je i vrlo uspješno obavljeno pokusno arheološko iskopavanje na lokalitetu Gradišće, smještenom u neposrednoj blizini današnjeg naselja Nedelišće, sjeverno od reguliranog toka riječice Trnave.¹

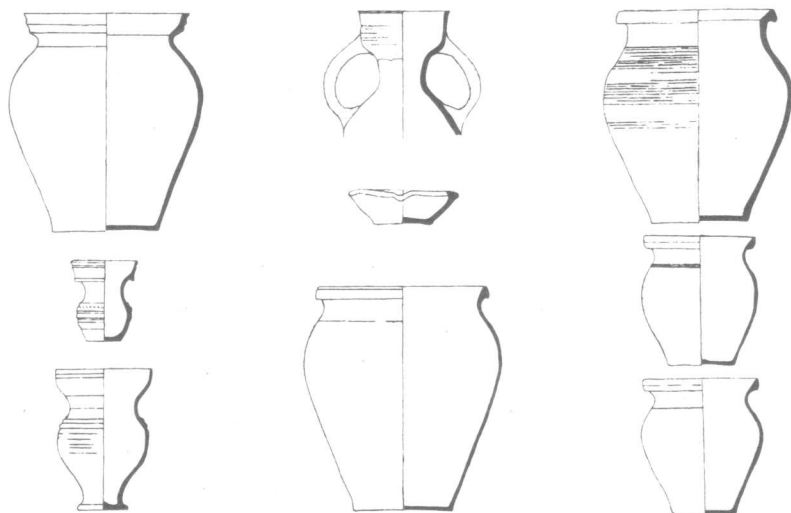
Od ranije je pažnju arheologa privlačio interesantan toponim »Potonule crkve«, kojim su mještani usmenom predajom obilježavali sjećanje na postojanje lokaliteta Gradišće u neposrednoj blizini lokalne župne crkve Sv. Trojstva u Nedelišću. Gotovo čitavo desetljeće arheološko oko budno je pregledavalo i registriralo na obližnjim livadama brojne ulomke keramike što su uz osebujnu konfiguraciju upućivali na postojanje velikog i, čini se, značajnog arheološkog nalazišta.

Zahvaljujući interesu, punom razumijevanju i dakako materijalnoj pomoći Mjesne zajednice Nedelišće, kao i Samoupravne interesne zajednice kulture općine Čakovec, koji su za potrebe arheološkog pokusnog sondiranja izdvojili financijska sredstva, stvoreni su povoljni uvjeti za početak pokusnog istraživanja na lokalitetu Gradišće kod Nedelišća.

Lokalitet Gradišće prostire se na impresivnoj površini od gotovo 30 hektara, i predstavlja u stvari veliko nizinsko srednjovjekovno utvrđenje, tj. gradište smješteno na sutoku obližnjeg, danas već presahlog, potocića i riječice Trnave, koja je nekada ovuda meandrirala i stvarala sigurne uvjete za naseljavanje i zaštitu stanovništva. Nekoć močvarno okolno zemljište pružalo je uz sigurnost i obilje lovne divljači – jelene i veprove, kao prvorazredne hrane za stanovništvo srednjovjekovnog naselja.

Pregledom terena tijekom kratkotrajnog arheološkog istraživanja u 1984. godini, koje je bilo izrazito pokusnog karaktera, mogli su se uočiti značajni detalji. Neposrednom terenskom autopsijom ustanovljeno je postojanje velikog dvostrukog središnjeg naseobinskog platoa oko kojega je nekada postojao sustav širokih opkopa s vodom, koje danas više nema. Obrambeni sustav nizinskog gradišta činili su, nadalje, i kružni zemljani nasipi te prostrani ulaz na zapadnoj strani naseobinskog

kompleksa utvrde branjene posebnim manjim zemljanim utvrđenjem. Unutar tzv. naseobinskog kompleksa utvrde otkopane su dvije veće pokusne sonde ukupne površine oko 90 kvadratnih metara. Postupnim iskopavanjem, koje je bilo popraćeno razumljivim interesom mještana, otkrivene su tlocrtno osnovne nastambi. Pokretni arheološki nalazi, prije svega kućne keramike, a zatim i ulomci od podova nabijenih glinom i kamenjem, te brojne životinjske kosti ocrtavale su konture jednog davno iščezlog, ali intenzivnog naseobinskog života koji se odvijao unutar zemljanih utvrđenja, drvenih palisada i opkopa nekadašnjeg gradišta. Brojni keramički ulomci zdjela, lonaca, vrčeva, tanjura, lampi, pećnjaka jasno ukazuju na stalni oblik naseljevanja. Među pokretnim arheološkim nalazima posebno mjesto pripada nekolicini čitavih posuda otkrivenih u jami kružnog tlocrta unutar jedne od nastambi. Ulomci dviju ostruga uz nekoliko primjeraka potkova dočaravaju fragmentarno ona nemirna vremena u kojima se u srednjem vijeku odvijao život unutar »grada« (oppiduma) kakav je od sredine 13. stoljeća bilo Nedelišće. Preliminarnim tipološkim vrednovanjem otkrivenih nalaza, koji su, očekujući znanstvenu obradu, pohranjeni u ranosrednjovjekovnoj zbirci arheološkog odjela Muzeja Međimurja u Čakovcu, kao i rezultatima terenskih mjerenja i istraživanja, počela su se ocrtavati obrisi slike života što se vjerojatno u vremenskom rasponu od sredine 13. do sredine 15. stoljeća odvijao u neposrednom susjedstvu Čakovca. Ovogodišnje značajno arheološko otkriće potvrdilo je postojanje jednog ranijeg, požarom razorenog naselja, koje bismo s pravom mogli nazvati starim Nedelišćem i poistovjetiti s trgovištem što se spomi-

Sl. 1 Gradišće kod Nedelišća, repertoar posuda iz 13. stoljeća (Crtež: Ž. Tomičić)

nje u ranim pisanim povijesnim izvorima 13. stoljeća. Mnoštvo nalaza glinenih posuda (sl. 1), osobito onih s otisnutim žigovima na ručkama ili dnu, nesumnjivim znacima majstora lončara, govore o postojanju intenzivnog importa odnosno trgovine s germanskim prostorom (radionice u Beču) sredinom 13. stoljeća, kada je trgovište Nedelišće, s kojim možemo poistovjetiti Gradište na Trnavi, bilo u posjedu hrvatsko-ugarskog kralja Bele IV.

Arheološka iskopavanja sustavnog tipa, koja će trebati organizirati u narednim godinama na srednjovjekovnom gradištu Nedelišće, moći će dati tek dio odgovora na brojna pitanja koja se nameću u vezi s prošlošću ovog naselja. Jedno od tih pitanja bilo bi kada je prekinut život naselja na riječici Trnavi i kada su stvoreni uvjeti za njegov nastavak na desnoj obali rijeke unutar granica današnjeg naselja Nedelišće. Nadalje, utvrđivanje lokacije sinhronog groblja moći će se sprovesti također arheološkom metodologijom, koja je zahvaljujući entuzijazmu i interesu mještana Mjesne zajednice Nedelišće, te suradnji Muzeja Međimurja – Čakovec i SIZ-a u oblasti kulture općine Čakovec postala u ovoj sredini, čini se, potrebom i praksom.

Naposlijetku valja naglasiti da je potkraj 1984. godine u prostorijama Mjesnog ureda Nedelišće organizirana vrlo atraktivna i suvremeno koncipirana tematska izložba »Nedelišće '84 – rezultati pokusnih arheoloških istraživanja«, koja je kod mještana naišla na veliko razumijevanje i interes.

Bilješke:

1. Pokusnim arheološkim iskopavanjem sondažnog karaktera rukovodio je mr Željko Tomičić. U radu ekipe sudjelovala je i grupa geodeta pod rukovodstvom Vladimira Bračića, dipl. ing. geodezije iz Čakovca, brojni entuzijasti – dobrovoljci i 4 fizička radnika za teže fizičke poslove. Terenskom radu prisustvovala je Ivana Petriš iz Čakovca, student arheologije. Radovi su trajali u vremenu od 16. do 26. srpnja 1984. godine.

Željko Tomičić, Muzej Međimurja Čakovec

REZULTATI POKUSNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA KRAJ DVORIŠĆA U MEĐIMURJU

Potkraj listopada 1984. godine arheološka ekipa Muzeja Međimurja – Čakovec pod rukovodstvom autora ovih redaka organizirala je, u trajanju od desetak dana, uspješna pokusna arheološka istraživanja sondažnog karaktera na lokalitetu Gradišće nedaleko sela Dvorišće u blizini Turčišća¹. Financijska sredstva za ova istraživanja osigurala je Samoupravna interesna zajednica kulture općine Čakovec. Bila je to ujedno posljednja arheološka akcija kojom je okončana vrlo plodna sezona istraživanja kulturno-povijesnog nasljeđa Međimurja.

Tijekom pokusnih sondiranja nizinskog utvrđenja, u narodu poznatijeg pod različitim toponimima (Gradišće, Selsko, Popovski dvor, Potonula crkva), počele su se ocrtavati prve, još nedovoljno jasne konture životnih odnosa ovog dijela međuriječja Mure i Drave u tzv. tamnim stoljećima srednjeg vijeka, točnije ranofeudalnog razdoblja. Naime, pažnju arheologa već dulje vrijeme privlačilo je pravilno oblikovano kružno gradište locirano neposredno na sutoku starog korita riječice Trnave i obližnjeg Crnog potoka, koje je svojim tlocrtom, dispozicijom i sustavom obrambenih elemenata ukazivalo na ranofeudalno razdoblje. Ovakova kružna gradišta, bolje rečeno utvrđeni zbjegovi, pružala su u nemirnim vremenima relativno sigurnu zaštitu za stanovništvo okolnih sela, koja su očito gravitirala tom ranom obliku srednjovjekovnog naselja tadašnjeg Međimurja.